

T. O.

"Health Progress in the United States: 1900-1960. A Report of Health Information Foundation", Monroe Lerner, Odin W. Anderson, Chicago 1963 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/4, 849-850

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

religijnymi, moralnymi i prawnymi niż lekarskimi. Uważano je za przypadki nieuleczalne. Pogląd ten panował zarówno wśród laików, jak wśród lekarzy.

Zmiana zaszła dopiero w końcu XVIII w., gdy w Europie i Ameryce rozpoczęto leczenie chorób psychicznych w sposób bardziej humanitarny i skuteczny. Pozytywne rokowanie przy tych chorobach pociągnęło za sobą zmianę w opinii publicznej wobec chorych. Powstała nowa specjalność lekarska — psychiatria.

Książka obejmuje historię amerykańskiej psychiatrii od 1789 r., — kiedy to Benjamin Rusk zażądał wprowadzenia reform w leczeniu chorób psychicznych w szpitalu w Pensylwanii — do 1865 r. W latach następnych wyłoniły się inne problemy, jak rozwój neurologii i prywatnej praktyki psychiatrycznej, które zaciemniły historię psychiatrii. Wróciły znów do głosu poglądy o nieuleczalności chorób psychicznych, które panowały aż do III wojny światowej.

Dain omawia zmiany, jakie zachodziły prawie przez 80 lat w psychice społeczeństwa amerykańskiego w stosunku do chorych psychicznie i do chorób psychicznych. Przedstawia poglądy lekarzy, postępowych jednostek i ogółu ludności i rozpatruje związki pomiędzy teoriami psychiatrycznymi a filozoficznymi, pomiędzy moralnymi, religijnymi i socjoekonomicznymi punktami widzenia.

Praca jest oparta na źródłach pierwotnych: sprawozdaniach zakładów psychiatrycznych, piśmiennictwie lekarskim i psychiatrycznym, czasopismach, książkach, broszurach, pracach wybitnych psychiatrów i reformatorów, rękopisie znajdującym się w Friends' Asylum w Pensylwanii i dokumentach prawnych.

Książka jest przeznaczona dla lekarzy, socjologów i historyków. Jest starannie opracowana, posiada liczne przypisy, bibliografię i indeks krzyżowy.

T. O.

Monroe Lerner, Odin W. Anderson, *Health Progress in the United States: 1900—1960. A Report of Health Information Foundation.* The University of Chicago Press, Chicago 1963, ss. XV + 354.

Autorzy niniejszej pracy są socjologami, wykładowcami na uniwersytetach amerykańskich, i zagadnienia lekarskie rozpatrują z punktu widzenia nauk społecznych.

Książka zawiera statystyczny wykaz śmiertelności i zachorowalności w okresie 60 lat XX w. Od 1900 r. zaobserwowano nagły spadek śmiertelności, zwłaszcza wśród kobiet i dzieci, i przedłużenie lat życia, co sugeruje ogólną poprawę stanu zdrowia narodu. Z drugiej strony jednak znacznie wzrosła liczba chorób serca, chorób nowotworowych (raka) i wypadków, jako przyczyn zgonów, wzrosła częstość i nasilenie chorób chronicznych wszelkiego rodzaju, a zwłaszcza chorób psychicznych.

Autorzy na podstawie danych statystycznych starają się udokumentować i przeanalizować zmiany stanu zdrowia narodu oraz powiązać je z zagadnieniami społecznymi i lekarskimi.

W dwóch pierwszych częściach autorzy przedstawili statystykę śmiertelności całej ludności kraju, a następnie według wieku, płci i rasy. Przeprowadzili również porównanie pomiędzy śmiertelnością w Stanach Zjednoczonych i w trzech krajach Europy.

W następnej części zanalizowali choroby ostre, przewlekłe, społeczne, psychiczne i kalectwa.

W części czwartej omówili ekonomiczne zagadnienia lecznictwa, jak dostępność pomocy lekarskiej, zapewnienie opieki szpitalnej, organizację ubezpieczeń społecznych i kosztów leczenia.

Ostatnia część została poświęcona społecznym konsekwencjom, wynikającym z długowieczności: w odniesieniu do rodziny i okresu pracy zawodowej.

W podsumowaniu autorzy podkreślili powiązania pomiędzy zagadnieniami społecznymi a stanem zdrowia ludności.

Bogactwo informacji, staranne ich opracowanie i załączony indeks czynią książkę wartościowym podręcznikiem dla lekarzy, socjologów i statystyków.

T. O.

Witold Nowicki, *Telekomunikacja współczesna. Próba syntezy*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1966, ss. 554, ilustr.

Najnowsza książka wybitnego specjalisty wprowadza w całość telekomunikacji w zakresie techniki przekazywania wiadomości na odległość metodami elektrycznymi. Książka przeznaczona jest w zasadzie dla czytelników mających odpowiednie przygotowanie zarówno z matematyki, fizyki i elektrotechniki, jak i z zakresu elementów elektronowych i układów elektronicznych. Mimo to dzięki interesującemu ujęciu treści i zajmującej formie można polecić tę książkę również i czytelnikowi o niższym poziomie przygotowania technicznego. Opracowana została bowiem w taki sposób, że jeśli ktoś nie chce wchodzić w szczegóły zagadnienia ze względu na jego trudność czy specjalność, może — bez szkody dla zrozumienia dalszej treści — pominąć te teksty, które podane zostały drobnym drukiem.

Dla historyka techniki szczególnie interesujący jest rozdział *Rys historyczny telekomunikacji*. Zajmuje on ponad 40 stron. Autor omawia tu kolejno: dzieje okresu przedelektrycznego, początki telekomunikacji elektrycznej, historię telegrafii, telefonii, radiokomunikacji, teletransmisji przewodowej oraz symilografii i telewizji. Uzupełnieniem bardzo zwartej treści są tabele, przedstawiające chronologicznie wynalazki, odkrycia i inne wydarzenia, które umożliwiły rozwój poszczególnych dziedzin i gałęzi telekomunikacji. Rozdział ujęty został wprawdzie w sposób „telegraficzny”, wystarczająco jednak chyba — jak na tego rodzaju książkę — zaznajamia czytelnika z historią powstania i rozwojem telekomunikacji aż do początku lat sześćdziesiątych XX w.

R. W.

Jerzy Pertek, *„Burza”, weteran atlantyckich szlaków*. Wydawnictwo Morskie, Gdynia 1965, ss. 171, ilustr., plany.

W 1961 r. J. Pertek wydał monografię *Dzieje ORP „Orzeł”*, a po kilku latach wyszła jego analogiczna praca o kontrtorpedowcu „Burza”. Niektóre techniczne fragmenty tej pracy — dotyczące budowy i kłopotów z turbinami „Burzy” — autor opublikował w „Przeglądzie Morskim” (co „Kwartalnik” odnotował w nrze 1/1964, s. 138), ale w książce znajdują się także inne fragmenty, interesujące historyka techniki, przede wszystkim opis przebudowy okrętu.

Z. Br.

Stefan Bolland, Zbigniew Żabiński, *Zarys historii Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Krakowie, 1925—1965*. Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Kraków, ss. 110.

Zarys historii WSE w Krakowie stanowi opisową kronikę tej uczelni, powstałej w 1925 r. jako Wyższe Studium Handlowe, a której znów zawiązkiem był m. in. Instytut Towaroznawczy, utworzony w 1924 r.